

IVAN KRAUS

MOJE RODINA A JINÁ NEDOROZUMĚNÍ

Moje rodina a jiná nedorozumění

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.albatrosmedia.cz

■ garamond

Ivan Kraus
Moje rodina a jiná nedorozumění – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

IVAN KRAUS

MOJE RODINA
A JINÁ NEDOROZUMĚNÍ

■ garamond

@ Ivan František Kraus c/o DILIA, 2027

ISBN tištěné verze 978-80-7407-763-0

ISBN e-knihy 978-80-7407-764-7 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

ISBN e-knihy 978-80-7407-765-4 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7407-766-1 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

Život je sen – ale prosím nebudte mne!

Otevřeli jste knížku *Má rodina a jiná nedorozumění*.

Považuji za nezbytné zbavit Vás dojmu, že tuto knížku jste už četli. Někdejší vydání s názvem *Má rodina a jiná zemětřesení* (z roku 1998) zahrnovalo příběhy knížek *To na tobě doschne* (1976), *Číslo do nebe* (1984), *Prosím tě, neblázní!* (1978) a několik kapitol ze sbírky *Rodinný sjezd* (1996).

Poslední dvě zmíněné části jsem vypustil a do knihy je tentokrát vložena sbírka *Udělej mi tichoučko* (2003). Jsou tu tedy i další příběhy rodiny, které se mi během let vynořovaly samy, svobodně a nečekaně, asi tak jako jsem se i já mohl z ciziny navracet domů. Jsem rád, že tak mohu konečně vyprávět o všem, co se v Kostelní přihodilo.

KALENDÁŘOVÝ PŘÍBĚH

Pojďte a poslyšte příběh o životě, vyjádřeném čísly. Vydejte se se mnou na cestu po kalendářích, zažloutlých už na povrchu, ale plných dat a čísel, kde gramy a kilogramy, jako vždy uměřené a strohé, neříkají na první pohled nic zvláštního, ale ve skutečnosti ukrývají příběh, který bych do obyčejných čísel neřekl. Budu listovat kalendáři tak, abyste do nich mohli nahlédnout a aby povídka z čísel vznikla před vašima očima. Protože jsem přesvědčen, že bych psaním celou věc jen pokazil, že bych se dopustil určitého násilí na materiálu, který vytvořil kalendář ze života, stanu se pro tuto chvíli raději čtenářem. Pokud si tu a tam položím otázku, nemějte mi to za zlé. Nebude to proto, že bych vás chtěl nutit ke stejným úvahám. Je to jakýsi zvyk, kterého se dopouštím i při četbě knih. A budu-li chvíli přebíhat stránkami trochu rychleji, bude to jen proto, abychom příběhu dali nějaký rytmus.

Otvírám první zápisník, který se jmenuje „Dítě – kojeneček“. Napsal ho profesor doktor Brdlík, přednosta kliniky pro nemoci dětské na Karlově universitě, v roce 1937. První část tvoří návod, jak pečovat zdravě o dítě, druhá je pak určena matkám k záznamům. První poznámka tvrdí, že jsem se narodil prvního března tisíc devět set třicet devět v deset čtyřicet večer v sanatoriu doktora Jerie na Vinohradech a že jsem vážil tři kilogramy a devadesát gramů. Křest se konal šestého března v přítomnosti kněze chrámu svaté Ludmily.

Kmotrem byl strýc František, povoláním kavárník. Prvních šest týdnů nenapsala matka do tabulek, určených k záznamům, nic. V sedmém stojí, že jsem přibyl 105 gramů a vážil 4 kilogramy 60 gramů.

Osmý týden jsem měl už 5095 gramů. Matka připsala: Plakal a zlobil z hladu, bylo to na něj málo!

Devátého týdne matka zapsala: Aby měl dost, nutno přikrmovat!

1. máj: ozařován.

Se svým prvním májem mohl jsem tedy být spokojen. Dvanáctého týdne jsem už jel na svou první životní dovolenou. Počasí mi zřejmě přálo, protože poznámka tvrdí, že jsem byl ozařován. Odpočal jsem si, což bylo dobře, protože mne po návratu čekalo víc práce. Třináctého týdne jsem byl měřen. Naměřili mi padesát devět centimetrů při 6270 gramech živé váhy.

12. 6. přšelo.

Snědl jsem prý 960 gramů, jak o tom svědčí záznam v políčku denních dávek, ale už druhého dne jsem byl u doktora. Předpokládám, že to bylo mé první nachlazení.

Šestnáctý týden mi nejde z hlavy. Na první pohled bylo vše v pořádku, denní dávky, ozařování, pomerančová šťáva, a pak je tu najednou napsáno: nevážen.

Zápis je podtržen červeně a matka ho doprovodila dvěma silnými vykřičníky. Co se stalo? Proč mne nepoložili na váhu jako každý týden předtím?

Umím si samozřejmě představit, že jsem byl o nějaký ten gram zase těžší, ale rád bych věděl, co způsobilo první stav beztlíže v mém životě. První nepravidelnost. Kdyby se rozbila váha, opatřila by má pečlivá matka jistě jinou a krom toho by to do záznamů napsala.

Čtvrtý měsíc mého života mne přivádí k otázce, která zůstane zřejmě nezodpovězena. Nebudu unavovat dalšími týdny svého stereotypního života, kdy jsem přibýval na váze a byl vážen. Zastavím se jen u události o několik kilogramů později.

První zuby se mi objevily dvacátého září. Šlo o dva dolní řezáky. Pak je tu osmnáctý říjen. Zápis je celý červený a kolem se to hemží matčinými vykřičníky.

POPRVÉ U DOKTORA BRDLÍKA!!!

Navštívil jsem tedy autora knihy osobně.

Vzpomínám si na jeho ordinaci, která byla plná akvárií s rybičkami, terárií a klecí s pestrými papoušky a ptáky. Chodil jsem k panu doktorovi rád právě kvůli zvířatům. Ordinance na mne asi mocně zapůsobila, protože jsem se dožadoval papoušků a rybek, kdykoli jsem měl jít později k doktorovi. Lékařům bez zvířat jsem nedůvěřoval.

Myslím si, že od té doby dávám přednost prohlídce zoologické zahrady před svou vlastní.

Matčin zápisník končí prvním březnem roku čtyřicet, kdy mi byl jeden rok a kdy už jsem začínal chodit, ale ne sám (jak tvrdí záznam), a kdy jsem vážil dvanáct kilogramů a pětasedmdesát gramů.

Odkládám svou autobiografii v gramech a otvírám katolický kalendář z roku tisíc devět set čtyřicet jedna, který patřil mému dědovi.

Zápisy v kalendáři jsou z roku čtyřicet šest, neboť děda byl člověk šetrivý a chtěl využít čistých stránek ve starém kalendáři.

Na první straně si poznamenal vlnové délky a vysílací časy rozhlasových stanic Londýna, Ženevy a Moskvy. Na deskách stojí, že rádio Vatikán vysílá denně zprávy a aktuality na vlně

31,06, krom neděle, kdy je možno poslouchat bohoslužby do 11:30.

Hned pod hodinou rozhlasových bohoslužeb je recept na polevu: 14 dkg práškového cukru, 1 bílek, 20 kapek citrónové šťávy.

Poleva patří ke mši, protože ji děda patrně připravoval v neděli.

Listuji kalendářem a vidím, že v neděli dvaadvacátého dubna roku čtyřicet šest odečetl děda váhu hrnce 2,41 kg od váhy celkové, aby zjistil, že má 5,48 kg sádla. Dvacátého pátého, na Božetěcha, přičetl děda sádlo prvé k jinému o váze 4,82 kg a dosáhl tak váhy celkové 10,30 kg. Pozoruji, že ještě dvacátého sedmého se děd nedokázal od sádla vzdálit a oddělil od něho početně škvarky, kterých měl 1,65 kg.

1. dubna si děda zapsal: dali jsme si kýtu o váze 12 kg do chladírny. O den později pokračoval: přinesl jsem z kýty část – 4,50 kg a nožku mám ještě vážiti. Během dalších dnů se však děda k nožce nevrátil. Napadá mne, že zůstala nezvážená, podobně jako já v šestnáctém týdnu. Místo nožky objevují se náhle v kalendáři slovíčka.

Řekla – gesagt, život – Leben, den – Tag, teploměr – Thermometer, vysvěcena – eingeweiht. Převracím stránky, abych zjistil, kdo se učil slovíčkům, ale stopa mizí a já se jen dozvím, že mouky děda navážil 1 kg 60 dkg.

Teprve po několika nepopsaných stránkách naleznu velkým písmem přes celý list třikrát opakovanou otázku: Wo ist mein Heim??

Otázka zůstává nezodpovězena, neboť děda měl jiné starosti: Ve jménu Páně nasadil jsem dvaadvacátého května dvě slepice na kachní vejce – po dvaceti kusech. Jedna slepice vypůjčena od Kňoura.

Čtu si větu několikrát, jsem u vytržení nad její prostotou a krásou. Představuji si dědu, jak počítá kachní vejce a jak píše do kalendáře svým krásným vyrovnaným písmem toto sdělení.

Někdy si otevřu kalendář na tomto místě a přečtu si dědův záznam nahlas a pak se mi hlavou honí myšlenky i obrazy, které se nepokouším uspořádat. Vidím dědu i sebe u stolu před lety, jak bere chléb a žehná ho, zahlédnu ho, jak se po letech sklání nad některými z mých sourozenců a dělá jim opět na čele křížek. Jindy si větu přečtu – zamyslím se nad životem, který prožil děda, a pak nad sebou samým, a abych zahnal jakousi melancholii, které nejsem schopen se jinak ubránit, pokusím se formulovat větu do vlastního formátu tím, že si vypůjčím sloh a naplním ji vlastním obsahem.

Ve jménu Páně učinil jsem daňové přiznání. Ve jménu Páně jdu nakoupit. Je po melancholii, ale dědova věta zůstane stále krásnou.

Listuji kalendářem, abych se dozvěděl, že na svatou Andělu vařil děda bramborovou polévku (dva litry vody, čtvrt litru jáhel, 2 a půl litru mléka, dvě kostky cukru a špičku soli) a zkraje června opět vážil, aby zjistil, že kůzle vážilo dvanáct, prase osmdesát a Anna Schug padesát čtyři kilogramy.

Annu vážil děda ještě pětadvacátého, kdy měla padesát sedm, a pak zkraje července, kdy vážila padesát devět kilogramů.

Už vím, kdo si tu kladl otázku o domově, byla to Anna, o níž dokonce vím, že přibývala na váze rychleji než já. Na chvíli jí závidím, že snad byla vážena častěji než já.

Hned po Anně vážil děda housera, který měl 9,50 kg, a také husu, která přibývala vůbec nejrychleji, protože měla 7,70, 9,50 a deset kilogramů.

Na Cyrila a Metoděje napsal děda: Der Polizeimann trommelt. Věta je napsána jeho písmem a mne napadá, že se učil Annině řeči, a Anna zkoušela o pár listů dál později opsat česky recept na polevu, a podařilo se jí to až na docela malou, nepatrnou, ale krásnou chybičku, když napsala dva kroužky navíc a pozměnila tak práškový cukr ve vrkání hrdlíček.

Cůkrů.

Když objevím Annin záznam o několik dnů později, vidím, že si poznamenala několik veršů.

Versage nicht, oh, du mein Herz, und so weiter, drück dich der Schmerz noch so sehr, und so weiter. Tady začala pracovat má fantazie. Představil jsem si, že se Anna do našeho dědy určitě zamilovala. Prase se změnilo ve Schwein a váha na Waage. Teď jsem zahlédl ve svých představách ty dva, jak kladou na decimálku prase, kůzle, husu, pak hrnce se sádlem a škvarky i Annu, která se nakonec staví na váhu sama, za vrkotu hrdlíček z práškového cůkrů. Oslavy váhy pokračují, protože jalovice vážila čtyři sta osmdesát kilogramů v létě, kdy si děda už poznamenal, že perník je Lebkuchen a ovesné vločky jsou Haferflocken.

V mých představách by se dal rozvinout milostný kalendářový příběh dědy Vincence a německé služebné Anny, měl bych sto chutí ty dva nechat tančit kolem váhy a přinášet další zvířata a závaží, nebýt toho, že jsem slíbil, že do příběhu nebudu tentokrát zasahovat, a tak mi nezbyvá, než dodržet slovo a nechat čtenáře objevit v kalendáři koncept dědova dopisu.

Vážená paní,

dočetl jsem se v inzerátu Lidové demokracie, že byste se ráda seznámila s hodným pánem do sedmdesáti roků. Dovoluji si Vám

touto cestou učiniti nabídku. Kdo se sám chválí, není chvály hoden – tak zní staré přísloví. Na hodnotu a charakter zeptejte se u naší obci u úřadu neb četnictva.

Jsem vdovec, měli jsme pět dětí, všechny jsou řádně zaopatřeny, všem se dobře daří, žádný domů nepřijde, všichni chtějí, abych já šel k nim. Pravdivé přísloví však praví, mladí k mladým, starí k starým.

Proto bych nejraději své stáří strávil s bytostí sobě rovnou. Měl jsem polní hospodářství a hostinec. Pole jsem pronajal a беру nájemné, hostinec již také nevedu, poněvadž chci žít v klidu ze svých úspor. Hospodářství jsem zanechal, protože nemám k tomu pracující síly. Mám služebnou, mladou Němku, dvacet let starou (škrtnuto), ta bude co nejdříve odsunuta, takže musím hledat novou hospodyní.

Jste-li dobrá katolička a nejste-li nějakou těžkou nemocí zatížená, mohli bychom v klidném stáří šťastně spolu žít.

Jen tam, kde je tělo zdravé, je i zdravý duch. Kde není zdraví, není radosti, toho bych se obával.

V případě, že by se Vám líbilo u mne, mohla byste ke jít a svou vilu pronajmouti, to podle Vašeho uvážení.

Nejprve se vyptejte na moje poměry a charakter a podle toho se zařídíte a brzy mi odepište.

Se srdečným pozdravem se znamená Vincenc V.

Poznámky z podzimních dnů připadají mi najednou strohé.

4. listopadu – Ivanovi zaslána knížka na 20 492 Kčs

8. listopadu – pan Škutíl nám vozil hnůj – pět hodin

16. listopadu – orál u stodoly – dvě hodiny

17. prosince – 50 metrů řepy

18. prosince – tele váží v poledne 72,5 kg, váženo v Holíčích a vyplaceno 75 kg – á 14,50 Kčs, 1.087,50 Kčs.

Když zavřu a odložím dědův kalendář, sáhnu ještě po sbírce matčiných podacích lístků od balíčků, posílaných otci. Prohlížím ústřižky s nápisem Einlieferungsschein, obracím jeden za druhým a čtu, kolik kilogramů balíčky vážíly a co obsahovaly. Vím, že matka musela vážit přesně kvůli tehdejší předpisům, které určovaly, kolik čeho smí balíček obsahovat, protože by jinak nebyl doručen.

Pak mne napadne bláznivá myšlenka.

Podívám se znovu do matčina zápisníku, vyhledám ten červencový týden, kdy jsem nebyl vážen, a čtu si poznámku, které jsem si předtím nevšiml: otec na dovolené.

Prohledám ho a čtu: chleba – 1 kg, salám – 0,50 kg, špek – 0,50 kg, vlněné prádlo a modlitby – 1,60 kg.

Adresát Ota Israel Kraus, Nummer 2281, Block 12, Konzentrationslager Neuengamme.

Otázka, proč jsem tenkrát nebyl vážen, zdá se být zodpovězena, i když se mi najednou zdá tak bezvýznamnou.

Na chvilku se zamyslím, vidím jalovici, kůzle, husy, house-
ra, Annu i sebe. Vidím, jak všichni přibýváme, zatímco matka v noci pečlivě váží balíčky otci, který tou dobou jediný z nás na váze ztrácel.

Mám rád tyto kalendáře i příběh, který je v číslech ukryt. A pustím se do dalšího psaní se skepsí, protože vím, že na kalendářový příběh prostě nestačím.

RÁDIO FUSEK A TANGANJIKÁ

Před válkou pracoval otec jako vedoucí firmy RÁDIO FUSEK na Václavském náměstí. Byl to velmi známý podnik, jehož majitelem byl pan rada Fusek, který byl poslancem lidové strany a věnoval se hlavně politice. Když otec hledal pro podnik novou sekretářku, dal do novin inzerát, v němž nabízel práci spolehlivé korespondentce, znalé těsnopisu a psaní na stroji, a dobré platové podmínky.

Z uchazeček se mu líbila jedna energická slečna, která bušila rychle do stroje, když jí na zkoušku diktoval dopis.

„Umíte také samostatně zakládat poštu?“ zeptal se jí.

„Zajisté, pane šéf,“ odpověděla sebevědomě.

Když byla přijata, opatřila nové šanony a pečlivě roztrídila veškerou poštu a firemní účty. Pak zavedla nový systém, označila pořadače podle abecedy a obsahového rejstříku.

Když to zjistil otec, který až do té doby dával všechny doklady na jednu hromadu, byl příjemně překvapen. Velkou část korespondence tvořily v té době dopisy zákazníkům. Týkaly se nového vynálezu uvedeného v podnikovém katalogu a inzerátech jako anténa za okno značky ROLTEX za 58 Kč.

Anténa Roltex měla prý odstranit všechny poruchy rádia. Někteří zákazníci však psali firmě, že si ji koupili a poruchy rozhodně nezmizely. Několik jich dokonce psalo, že mají dojem, že poruchy jsou horší od té doby, co mají anténu.

Otec diktoval v té době sekretářce odpovědi, v nichž zákazníkům tvrdil, že mají zřejmě špatné rádio a že sebelepší

anténa nemůže zlepšit poslech zastaralého přijímače. Zároveň jim hned nabízel rádio PHILIPS. K dopisům přikládal nový reklamní prospekt s obrázkem přijímače, v němž se tvrdilo, že přístroj je rádiem nejvyšší výkonnosti a ryzího tónu, a to především díky bleskovému ladění systému LINODYN.

„JEDINÝ STISK PRSTEM A JIŽ ZAZNÍ STANICE JAKO NA POVEL!“ stálo v prospektu.

„Proč nabízíte zákazníkům rádio, když si stěžují na anténu?“ divila se sekretářka.

„Anténa stojí padesát osm korun, rádio tři sta padesát,“ vysvětlil otec sekretářce tajemství obchodu.

Brzy se začal otec věnovat korespondenci víc, než byl do té doby zvyklý. Diktoval slečně jeden dopis za druhým a bedlivému pozorovateli by jistě neušlo, že důvodem jeho počínání nebyli zákazníci ani anténa, nýbrž sekretářka.

Jednoho dne se jí otec zeptal, zda má hodně přátel.

Pravila, že ne.

Povzbuzen položil otec otázku další.

„Jistě jste ale často zadaná?“

„Ani ne,“ řekla slečna.

Když se otec slečny zeptal, zda má někdy volno, přestala raději psát, protože měla pocit, že by snadno mohla udělat překlep. Krom toho se jí zdálo, že otcova otázka je důležitější než odpověď zákazníkovi s nefungující anténou.

„Třeba na hodinku?“ zeptal se otec.

Nevěděla, co říci. Vedoucí byl zvyklý jednat věcně a jasně a navrhl jí, aby s ním toho dne odpoledne šla do kavárny.

„Potřeboval bych si tam přečíst noviny,“ pravil suše.

Tak došlo k první schůzce matky s otcem.

Kdykoli jsme později slyšeli matku vyprávět o tomto setkání, zamýšleli jsme se nad otcovým počínáním. Představo-

vali jsme si, jak sedí oba v kavárně, kde matka hledí na noviny, za nimiž je skryt náš budoucí otec. Často jsme pak kladli matce otázky. Zajímalo nás, zda si otec v kavárně doopravdy četl, nebo zda s matkou mluvil. Nevím proč, ale vždycky jsem si představoval, že si otec do novin udělal miniaturní otvor, kterým matku pozoroval. Někteří z mých sourozenců se ptali matky, co dělala ona, když byl otec za novinami, a co si v tu chvíli myslela. Michael se zajímal o to, jaké noviny otec tehdy četl, a chtěl vědět, zda ho zajímal sport, nebo jiná stránka.

Někdo přišel s vysvětlením, že otec chtěl matce původně z novin číst, že však své rozhodnutí změnil, když zjistil, že zprávy nejsou dobré. Obě sestry, Kateřinu a Elišku, udivovalo, že matka s otcem do kavárny vůbec šla. Představovaly si první schůzku mnohem romantičtěji, na nějaké skále, nebo alespoň v parku, jak tomu bývá ve filmu, když zazní hejna houslí. Matka ponechala naše dotazy bez odpovědi. Jen se vždy tajemně usmívala a vyprávěla o tom, jak se s otcem sešla podruhé, když ji pozval do kina. Pamatovala si film, který spolu tenkrát viděli. Krom toho byla pyšná, že přišla včas. Později se jí to už nedařilo a přicházela na schůzky pozdě. Otec, který chtěl být v kině včas, se zlobil a trhal lístky.

Myslím si, že nikdo nikdy neroztrhal tolik lístků do kina jako náš otec. Pokud si mohu vzpomenout, chodil vždy po bytě, oblečen v plášti a klobouku, a čekal na matku, která mu oznamovala z koupelny, že už brzy bude hotova.

Někdy čekal otec až do poslední chvíle. Pak se podíval na hodinky, řekl, že je vše prohrané, a lístky roztrhal.

Jednou se matce podařilo lístky ještě slepit. Od té doby je otec trhal na velmi malé kousky před různými pražskými biografy.

Matka tvrdí, že se otec už za svobodna pletl a často čekal před jiným kinem. Když se rozhodli, že se vezmou, nedostal se na úřad, protože šel ze zvyku do kavárny Šroubek. Tam prý přemýšlel, u kterého kina se má s matkou sejít. Protože si tím nebyl jist, opustil kavárnu a obcházel kina na Václavském náměstí. Naštěstí tehdy dávali v kině Světozor nějaký americký film o novomanželech a to otci připomnělo, že se žení. Sedl do taxíku a jel na radnici.

Tam ho už čekala matka se svědky.

„Kde máš kytku?“ zeptala se ho, když dorazil na úřad.

„Já?“ divil se otec, který byl zvyklý vídat květiny na svatebních fotografiích jen v rukou nevěst.

Když pak otec na poslední chvíli květiny sháněl, přemýšlela matka, zda si bere správného muže.

Nevím, zda mé počátky spadají ještě do doby, kdy matka odpovídala zákazníkům, kteří vlastnili anténu Roltex, nebo až do období, kdy otec uvedl do prodeje rádio Domingo. (PRAVÉ STRADIVÁRKY POZNÁTE OKAMŽITĚ, STEJNĚ OKAMŽITĚ ROZEZNÁTE I KVALITU PŘIJÍMAČE DOMINGO!)

O mém narození svědčí však jakýsi pamětní list, který se v rodině uchoval dodnes. Je na něm skupinka andělíčků od paní Fišerové-Kvěchové. Andělícci nesou obláček s předtištěnou větou: V UPOMÍNKU NA SVÁTEČNÍ DEN..., KDY NAŠ/E/... OTEVŘELA/A/ SVÁ... OČKA, ABY JIMI OZAŘOVAL/A/ ŠEDÉ DNY NAŠEHO ŽIVOTA.

Matka vyplnila můj první diplom krasopisně a vepsala do volných políček: 1. březen 1939, Ivoušek a hnědá. Někteří sourozenci mi diplom záviděli.

Nikdo mi však nezáviděl fotografii, otištěnou v rubrice „Ze světa“, v časopise *Náš rozhlas*. Fotografie vznikla, když

mi bylo devět měsíců, protože otec potřeboval reklamu na nový přijímač. Sedím na obrázku v pěkném oblečku a punčoškových kalhotách, na hlavě mám sluchátka, zdvihám prstík a usmívám se. Pod obrázkem je text: NEJMENŠÍ POSLUCHAČ SE SVÝM HRAJÍCÍM DĚTSKÝM PŘIJÍMAČEM. Foto Pišvejce.

Vedle fotografie je poznámka o tom, že Benito Mussolini zhlédl první pokusné vysílání italské televize.

Jsem přesvědčen, že by mne byl otec použil ještě k dalším reklamám, nebýt muže s knírkem, který se těšil, že rádia využije k svým hlasitým projevům.

Po válce se z firmy stala Elektra, národní podnik. Pan Fúsek odešel z Československa a radil otci, aby udělal totéž, ale tomu se pryč nechtělo. Zůstal ještě nějaký čas v podniku a pustil se opět s chutí do práce.

Na nových prospektech se objevila sestra Eliška.

Držela v ruce rádio SONORETA, oblečená jen do noční košilky, a tvářila se velmi spokojeně. Sestra byla hezká a fotogenická, a tak se rádio dobře prodávalo. Když byla větší, dal jí otec do ruky rádio TENOR a matka jí uvázala do vlasů mašli.

Michael pomohl s prodejem rádia TESLA, na němž pro změnu seděl a tvářil se tak, jako by vůbec neměl rád židle. Později vznikl ještě snímek bratra se stojacími lampami. Měl jich kolem sebe tolik, že to vypadalo jako v nějakém elektrickém lese. Bratr se však tvářil ustaraně (asi proto, že už nemohl sedět na svém oblíbeném rádiu), a tak snímek nebyl použit.

Nezasvěcenému by se mohlo zdát, že většina z nás přišla na svět také proto, abychom zvedli v obchodě obrat.

Později už otec další sourozence k reklamě nepotřeboval. Je to trochu škoda, protože zejména Jan by se byl dal skvěle

využít, pokud by šlo o to, upozornit některé zákazníky na nerozbitnost výrobků.

V té době měli však rodiče jiné starosti. Matka neustále naléhala na otce, aby z Prahy odešli. Připomínala mu, že to měli udělat už před válkou, kdy ho také měla k odchodu, když viděla, že odcházejí jiní. Tvrdila, že si otec mohl ušetřit léta vězení, kdyby byl poslechl.

„Kam bych chodil?“ divil se otec, který byl po celý život přesvědčený, že má žít tam, kde se narodil.

Matka přesto začala vyřizovat doklady na cestu do Tanganjiky. Brzy se však narodil bratr Michael, který se tak postaral o to, že rodina zůstala v Praze.

O dvacet let později seděl otec na lavičce v parku v Montrealu a žasl nad tím, jak to vypadá na Západě. Nedaleko něho seděl nějaký pán, který si ho pozorně prohlížel. Nakonec si dodal odvahy a šel k otci.

„Nejste náhodou pan Kraus z Prahy?“ zeptal se.

„Jsem,“ řekl otec a podíval se také na toho pána a najednou si uvědomil, že ho odněkud dobře zná. Ten pán se usmíval a otec si ho prohlížel, až si vzpomněl.

„Jste to vy..., pane Fusek?“ zeptal se.

Tak se po mnoha letech a na jiném kontinentě, ve velkém městě, zcela náhodou sešel otec s panem radou. Pan rada byl prý tak dojat, že plakal.

Bylo to poprvé, co jsem otce slyšel hovořit o osudu.

„Jestli měl někdo plkat, tak jedině ty!“ řekla matka, která se při otcově vyprávění zamyslela nad životem.

Když jsme se po letech dozvěděli o Tanganjice, vytýkali jsme Michaelovi, co způsobil.

„Kde už já mohl být...,“ vzdychal Jan, „až někde v Austrálii!“

„Jak si přišel na Austrálii?“ divila se Kateřina.

Když se ukázalo, že si Jan plete Tanganjiku s Tasmánií, požádala ho sestra, aby byl tak laskav a překonal svůj vrozený odpor ke škole alespoň při zeměpise a nevydával se na žádnou cestu dřív, než bude mít jasno, že cestuje správným směrem.

K všeobecnému překvapení se pak bratr nějaký čas zeměpisem skutečně zabýval. Když však zjistil, že se později stala z Tanganjiky Tanzanie, ztratil o celou věc zájem. Prohlásil, že na nic není spolehnutí, když se mění i státy na mapě, a odcestoval na Šumavu, o níž věděl, že ji najde tam, kde má být.

KOSTELNÍ ULICE

Když skončila válka, hledali rodiče v Praze znovu byt. Matka, která měla velmi přesnou představu o tom, jak by měl vypadat, a která chtěla opět bydlet blízko parku, se rozhodla pro Letnou.

Nebyla sama. Podobné rozhodnutí učinila spousta jiných lidí, takže se čtvrt jen hemžila zájemci.

Otec konkrétní představu o bytě neměl, a proto zpočátku souhlasil s matčiným rozhodnutím. Hledat byt ho však netěšilo. Když zjistil, že je mnohem více lidí než bytů, propadl skepsi a byl ochoten vzdát se parku i čtvrti a později i města.

Nelíbilo se mu, že musel čekat už od rána na ulici. Zdálo se mu nedůstojným závodit s jinými lidmi v běhu po schodech činžovního domu jen proto, aby doběhl k některému volnému bytu první. Matka mu vytýkala, že se často nechal odstrčit jinými, hrubšími běžci, kteří si při závodech nepočínali fair.

Občas nechala matka otce stát samotného u některého domu a sama zatím pospíchala na jinou adresu. Otec, který fronty vždycky nenáviděl, zřejmě trpěl. Tvrdil, že z front vznikají zástupy, z nich návaly, z těch davy a v davu že není místo pro člověka.

Jednou ho matka našla ve frontě, která nevedla k bytům, nýbrž do kina. Hráli v něm shodou okolností film o tom, jak dva manželé shánějí byt.

Muž, který hledal byt ve filmu, byl však tak vytrvalý, že byt nakonec získal. Matka ho dala otci hned za vzor. Později

pátrala matka po bytě raději sama, protože měla pocit, že ji otec jen zdržuje a že neumí jednat se správcem domu.

Jednoho dne konečně našla byt, který se jí líbil a který byl dosud volný. Otec se vydal na úřad, aby tam získal povolení.

„Bydlel jste za války v Praze?“ zeptal se bytový úředník.

„Ne,“ odpověděl otec.

„Pak nemáte na byt nárok,“ pravil úředník.

„Bydlel jsem v Praze před válkou,“ vysvětlil otec.

Muž nahlédl do nějakých nařízení a sdělil otci, že to na věci nic nemění a že by měl bydlet tam, kde žil za války. Otec řekl, že to není naštěstí dost dobře možné, že po takovém bydlení ani netouží a že by rád bydlel v Praze.

Úředník pravil, že mu nemůže vyhovět, protože výjimku lze udělat jen u těch lidí, kteří za války trpěli.

„Jak se to pozná?“ zeptal se otec.

„Mají na to potvrzení,“ řekl úředník.

Otec přemýšlel nad tím, zda je možné, aby v tak krátké době už vznikl úřad, který by se podobnými potvrzeními zabýval. Představil si, že bude muset opatřit v několika kopiích notářsky ověřené potvrzení s několika razítky a s dobrozdáním znalce, který utrpení studoval a má tudíž nejen diplom z toho oboru, ale také pravomoc posoudit, zda uchazeč o doklad trpěl dostatečně, aby získal byt, či ne.

Otec opustil úřad znechucen, máje pocit, že si mír představoval zcela jinak. Měl vrozenou nechuť k pochůzkám po úřadech, které mu měly potvrdit něco, co sám nepotřeboval. Ale uvědomil si, že nemá kde bydlet, a tak svůj odpor k úřadům překonal a přišel za bytovým úředníkem znovu s dokladem.

Muž potvrzení prostudoval a řekl, že lituje, protože otec byt nemůže dostat.

„Jak to, že ne?“ divil se otec.

Úředník vyndal ze stolu nějaké doklady, chvíli do nich nahlížel a pak pokrčil rameny.

Otec se ho znovu zeptal, co bude s bytem.

Úředník se začal chovat vyhýbavě. Mnul si obličej, drbal se na hlavě, několikrát přerovnal tužky.

„Něco se zjistilo,“ řekl pak otci.

„Co?“ chtěl vědět otec.

„Na něco se přišlo,“ řekl úředník.

„Na co?“ ptal se otec.

„Na něco, co se nemělo,“ řekl muž.

„Co se nemělo?“ divil se otec, který vůbec nechápal, oč jde.

„Mluvit moc často německy!“ řekl konečně úředník a podíval se vážně na otce, který tou dobou už měl pocit, že poválečná čeština je jiná řeč než ta, kterou lidé užívali před válkou.

Nejprve se otec zamyslel nad tím, co se dozvěděl.

Že se zjistilo něco, co SE nemělo. A že SE nemělo mluvit moc často německy.

A protože měl pocit, že se vlastně nic nedozvěděl, rozhodl se dorozumět se s úředníkem v české řeči přímou otázkou, jak byl vždy zvyklý.

„Kdo mluvil moc často německy?“ zeptal se.

Muž se znovu podrbal na různých místech těla, přerovnal papíry, posunul telefon a odpověděl: „Vaše žena.“

Otec na úředníka chvilku zíral. Pak uvažoval o informaci, které se mu dostalo. Sdělení o němčině ho zaujalo. Že lze hovořit německy jen občas, nebo příliš často. Položil si v duchu několik otázek. Hovořil člověk, který řekl jednu německou větu denně, německy moc? Kolik slov směla taková věta obsahovat?

Uvědomil si, že matka nejen německy mluvila, ale také psala a dokonce i telefonovala, když byla za války zaměstnána jako sekretářka u německé firmy, neboť české firmy s neomezeným počtem českých slov ji odmítly zaměstnat, protože měla muže ve vězení. Napadlo ho, že dík matčinu zaměstnání mohl dostávat balíčky a mohl přežít, což bylo dobré hlavně k tomu, aby teď stál na úřadě před člověkem, který dostal zřejmě udání, psané perfektní češtinou, a který počítal povolená německá slova. Je možné, že se otec v tu chvíli taky zamyslel sám nad sebou, protože mluvil německy skoro šest let s těmi, kteří mu usilovali o život, i s těmi, kteří mu pomohli přežít.

Pak se v duchu vrátil k češtině, který byla také mateřštinou úředníka do té doby, než se zmocnil slova SE. Když otec převlel své pocity do řeči nové, skrývací a nedorozumivací, vypadaly asi takto: cítil, že bylo něco řečeno, co SE ho dotklo. Že na svobodě, na kterou se moc těšil, SE začíná pomlouvat a že člověk, který tu před ním seděl za stolem a rozhodoval o tom, co SE může a nemůže, je sám SE, o němž lze předpokládat, že SE nebude zdráhat razítkovat povolení nebo zamítnutí kteréhokoli režimu.

Ve skutečnosti nemohly otcovy úvahy trvat déle než pár vteřin. Pak se náhle bez varování na muže vrhl. Ten vyskočil ze židle a prchal. Honili se kolem stolu, vyhýbali se židlím a shazovali ze stolu důvěrná sdělení, nařízení, předpisy, razítka a zamítnutí.

Ale úředník, který patrně proseděl za stolem mnoho let bez pohybu, neměl vůči otci, který se šest let pohyboval na vzduchu, mnoho šancí. Byl otcem dostižen, chycen, odnesen k oknu a odtud vyhozen.

„Já ti dám SE!“ křičel za ním otec.

Matka tvrdí, že úředník se pádem zatvrdil. Brzy napsal rodičům dopis, že na byt nemají nárok podle nějakého paragrafu, protože byt je pro ně moc velký. Matka se však nevzdala. Šla na úřad a oznámila tam, že je v jiném stavu. Papírový černokněžník použil opět svého zaklínadla – pravil, že chce potvrzení, a proměnil tak matku opět v malou myšku.

Myška se však nedala a začala hledat lékaře, který by jí pomohl. Běhala od doktora k doktorovi a vysvětlovala, že má byt, na který potřebuje povolení, které nedostane, pokud nebude mít potvrzení.

Nakonec se před jedním lékařem rozplakala a to pomohlo. Dal jí potvrzení, aniž žádal živou vodu nebo jinou protislužbu.

Otec dostal strach, aby doklad nepřivedl lékaře do nesnázi. Pomohla však sestra Eliška.

Kde se vzala, tu se vzala.

Narodila se včas a zbavila rodiče starostí s úřady.

Bylo to od ní hezké, a když se dozvěděla, jaké má zásluhy, byla na svůj čin pyšná a jen litovala, že to už nevěděla dříve.

Prý by trvala na tom, abychom jí v bytě odhalili pamětní desku.

JAK JSEM POTKAL OTCE

I když se to na první pohled nezdá, mívají lidé v prvním období života dost práce.

Od matky vím, že jsem z kočárku s oblibou pozoroval větve stromů, díval jsem se, jak se hýbou ve větru, a své nadšení jsem dával najevo radostným křikem.

Byl jsem tedy, jako všichni roční lidé, zcela zaujat tím pozorováním a nepostřehl jsem proto, že z domova zmizel otec.

Později, když jsem nabyl rovnováhy a vydal se na pouť kolem zahrady, máje pocit, že dělám cestu kolem světa, vyprávěla mi matka pohádky.

Miloval jsem Sněhurku, Kulihráška, Popelku, Šípkovou Růženku i Palečka.

Prohlížel jsem si obrázky, na nichž Honza bojoval se sedmihlavým drakem, a radoval jsem se, když Jeníček s Mařenkou unikli zlé babě a její peci.

Také jsem měl rád princeznu se zlatou hvězdou na čele, ale neměl jsem naštěstí ani ponětí o tom, že svět je daleko větší než má zahrada, za níž je ulice, po které chodí lidé s hvězdou na kabátě.

Když mi matka vyprávěla o otci a ukazovala jeho fotografie, poslouchal jsem pohádku o tom, že šel do světa a že se zase vrátí.

Představoval jsem si ho za sedmerými horami a sedmerými lesy, na mluvícím koni, který třikrát zarehtá, než se vznese, a naslouchal jsem rád matčině vyprávění, ale když mi

ukazovala jeho dopisy, divil jsem se, proč nám také nenapíše princ.

Nečekal jsem však psaní od zlých kouzelníků, kteří dovedli proměnit každého pouhým mávnutím hůlky v kámen, a netušil jsem, že to byli právě černokněžníci ve stejnokrojích zdobených lebkou a hnáty, kteří uvrhli otce do hladomorny a pak, jako Ježibaba, zatopili v pecích.

A tak, když jednou večer někdo matčino vyprávění přerušil, zabušil na dveře a volal, že nám veze tátu, třásl jsem se nedočkavostí, protože jsem byl šíleně zvědav, jak otec přijel, a během té chvílky, která se mi zdála věčná, kdy jsem slyšel kroky na chodbě, hádal jsem v duchu, jestli dorazil v kočáře, s mluvícím psem, nebo zda ho náhodou nedoprovází některý dobrý trpaslík.

Když vešel do pokoje a zůstal na vteřinu stát ve dveřích a díval se na matku a na mne, viděl jsem, že je to velký, mohutný, ale docela obyčejný pán, a zklamán přitiskl jsem se k matce.

Všiml jsem si sice hned potom, kdy se k nám vrhl, aby nás objal, že má na nohou velké vysoké boty a na okamžik jsem ještě doufal, že jsou možná sedmimílové, v nichž přeletěl sedmero hor a lesů, ale byly to jen obyčejné boty. Vojenské. Dostal je od americké armády.

Tajně jsem si ty boty pak, zatímco ti dva seděli na gauči a drželi se za ruce, obul, ale marně jsem mával proutkem ze zahradního keře. Nehnuly se z místa.

Když jsme pak toho léta vyrazili k řece, probudil ve mně novou naději. Díval jsem se s úžasem, jak se potápí, ale pak se opět vynořil s prázdnýma rukama a nevynesl na hladinu žádný hrnec s dušičkami jako správný vodník.

Jednou vzal rýč a lopatu a chodil po zahradě.

„Co hledáš, tati?“ ptal jsem se ho zvědavě.

„Poklad,“ řekl, postavil se ke zdi, odpočítal několik kroků a začal kopat nedaleko studně.

Miloval jsem poklady všeho druhu. Zazděné v pecích, ve skleněných horách i na mořském dně.

Hned jsem mu chtěl pomáhat.

Bylo mi však divné, že je tak nešikovný. Nechápal jsem, že mu práce tak dlouho trvá, že pátrá bezvýsledně a nemůže nic najít.

Když jsem viděl, jak nejprve marně kope u plotu, pak nedaleko malin, pod starou jabloní a nakonec u kůlny, bylo mi ho líto.

V pohádkách bylo všechno snazší.

„Proč se nezeptáš?“

„Koho?“ divil se otec.

„Mravenečka,“ řekl jsem, protože jsem byl dobře informován a věděl jsem, že mravenečkové mají o pokladech nejlepší přehled, a pokud je někdo nezašlápl, ale zanesl zpátky do mraveniště, vždycky mu řekli, kde má hledat.

„Mravenečka?“ divil se otec.

„Ten přece vždycky dobře poradil Honzovi,“ řekl jsem pyšně, aby otec viděl, že jsem tu dobu, co byl „na zkušené“, nezažlál a studoval jsem pilně odbornou literaturu.

Otec přestal kopat a chvíli se na mne zamyšleně díval.

S mravencem si však nepohovořil.

Kopal sám a dlouho, až konečně po mnoha pokusech našel pod hrušní kovovou plechovku.

Nemohl jsem se dočkat, až ji otevře.

Když to udělal, byl jsem znovu zklamaný.

Uvnitř byl jen kus pytloviny, v ní hedvábný papír a v něm malá krabička.

Myslel jsem, že bude plná drahého kamení, ale byly v ní jen tři malé prstýnky, zlaté hodinky a malý medailónek s fotografií nějaké paní.

Ukázalo se, že krabičku nezakopal do země žádný král, ale obyčejní lidé: děda s babičkou.

Byl to velmi skromný poklad. Docela jiný, než jsem si představoval.

Krom toho jsem nemohl pochopit, jak ho mohl zakopat do země jiný děda než ten, kterého jsem znal, ani to, že jsem měl víc dědečků a babiček.

Teprve později, po letech, když si otec pověsil nad psací stůl fotografii své matky, vzpomněl jsem si na obrázek v medailonku.

Pak se na zdobeném rámu objevil kus ostnatého drátu.

Byl černý, spálený elektrickým proudem, kterým byl kdysi nabit.

Ale to už bylo mnohem později, kdy jsem už věděl, že za zahradou je ulice, za ulicí město a za městem svět, kde žijí lidé, kteří nešlapou jen po mravenečcích a neohánějí se jen kouzelným proutkem, ale také pendrekem.

Už jsem nebyl malý kluk a začal jsem pochybovat o tom, že člověk může žít šťastně a spokojeně až do smrti.

A jestli mi dosud nějaké bytosti nahánějí strach, nejsou už ani trochu pohádkové.

RELATIVITA

I když dnes nemám žádný vztah k autům, nebylo tomu tak vždycky.

Jako kluk jsem nesmírně obdivoval malé autíčko, které vlastnil kamarád.

Bylo celé ze zlata. Když ho přinesl ven a položil do trávy, zářilo na slunci až oslepovalo.

Majitel vozu dostával pokaždé řadu nabídek na výměnný obchod. Odmítal kuličky, nože, známky, praky, nálepky i odznaky.

Ani nejrůznější služby, které mu kluci nabízeli jím nepohnuly, ačkoli třeba Lojza ze sousedního domu se nabízel, že mu bude po celý rok nosit tašku do školy a byl později ochoten vykonávat stejnou službu i cestou domů.

Kamarád, který vlastnil zlaté autíčko byl však neoblomný a trval na tom, že autíčko nevymění ani za nic.

Časem se všichni smířili s jeho rozhodnutím.

Jenom já ne.

Kdykoli jsem uviděl zlaté autíčko, zdálo se mi, že na mne mrká svými třpytivými světly a že mi dává znamení, abych ho získal.

Potíž spočívala v tom, že jsem nevěděl jak.

Kudy jsem chodil, tudy jsem o tom přemýšlel.

Ve škole jsem zíral na ozdobu, která visela učitelce na krku a stačil okamžik a už se jí na řetízku kývalo autíčko. Když napsala na tabuli dvě a dvě a pak se otočila do třídy a vyzvala

nás, abychom ji pověděli výsledek, neslyšel jsem, co říká, protože na tabuli se objevilo autíčko. Odstrčilo zlatým nárazníkem číslice a zastavilo se u znamení rovná se.

Vracel jsem se ze školy s prázdnou hlavou, ve které parkovalo zlaté autíčko.

Jednoho dne si otec dělal pořádek ve svém psacím stole.

Kladl při tom na stůl vše, co měl v šupletí.

Hromádku plnicích per, zapalovače, tužky, zápisníky, gumy a ořezávátka.

Nakonec položil na desku hodinky.

Byly zlaté jako vysněné autíčko.

Díval jsem se, jak je otec natahuje, jak porovnává jejich čas s tím, který ukazovaly hodinky, které měl na ruce a náhle jsem uviděl znovu školní tabuli s početním příkladem.

Dosadil jsem do něho hodinky a začal počítat. Odečetl jsem jedny otcovy hodinky od dvojích a výsledek byl překvapující – zbývaly stále ještě jedny.

Když jsem odhadl, že jedny hodinky se rovnají jednomu autíčku a když otec odešel, vzal jsem ty, které dle propočtu měl otec navíc a běžel jsem s nimi za kamarádem.

Když je kamarád uviděl, úžasem vykřikl.

Zlaté hodinky ho zcela oslnily a omráčily ho tak, jako mne před tím jeho autíčko. Následné obchodní jednání bylo hořejší, ale velice krátké.

Konečně jsem autíčko získal.

Byl jsem šťastím zcela bez sebe. V noci jsem nemohl spát. Budil jsem se a díval jsem se na autíčko, které jsem měl pod polštářem.

Projel jsem se s ním po peřině a pak jsem ho zase zavezl do garáže.

Mé štěstí však netrvalo dlouho.

Také otec byl zcela u vytržení, když jednoho dne nemohl najít hodinky. Když zjistil, co se stalo, vytrhl mne ze snu.

Kromě toho mi vytrhl z ruky autíčko.

Zlobil se tak, jako nikdy před tím.

Pak vybral ze své sbírky pásků ten nejhodnotnější, aby mne potrestal. Trest doprovázel delším projevem, v němž mi vysvětlil, co je za co.

První zásah byl za to, že jsem hodinky, které mi nepatřily, vzal. Následovaly další, za to, že jsem je vyměnil. Trest byl prodloužen o prémii určenou tomu, kdo je tak pitomý, že nepozná rozdíl mezi obyčejnou lesklou hračkou a zlatými hodinkami.

Byl to rozhodně ten nejpodrobnější trest, jaký jsem kdy zažil.

Co rozmáchnutí, to vysvětlení: co komu patří a co ne. Jaký je člověk, který bere to, co mu nepatří a který to, co nevlastní, vydává za své. Jakou cenu takový tvor má. O tom, co se smí dát a co se nesmí brát ani měnit.

Nakonec, když vše spočítal, dospěl otec i bez použití tabule a křídly k výsledku – že nestojím za nic.

Byl by patrně v trestu pokračoval, nebýt toho, že se objevila matka, která začala hovořit o rozumných otcích. Rozumní otcové byli takoví, kteří prozíravě kupovali svým synům autíčka. Hovořila i o otcích, kteří mají všeho víc, než potřebují, z čehož jim polovina nefunguje. Nakonec se zmínila o těch, kteří mají své vlastní autíčko a věnují se dostatečně svým dětem, tím, že je autíčkem vozí do přírody. Děti takových otců se výletem zabaví a nepřijdou na nevhodné myšlenky.

Otec matku vyslechl a pravil, že mne dokonale zabaví, a to i bez velkého autíčka.

Pak mi sdělil, co všechno se mnou provede, jestli se něco takového bude někdy opakovat. Byl to dlouhý a pestrý seznam. Musel jsem po otci opakovat vše, co právě říkal.

Naštěstí to už nebylo nikdy nutné.

Nevím, zda to bylo tím trestem nebo otcovým podrobným seznamem, ale asi jsem si uvědomil, co jsem provedl.

Hned po vykonaném trestu jsme vzali autíčko a šli jsme s otcem pro hodinky. V bytě kamaráda nás však čekalo překvapení. Museli jsme chvíli počkat, protože také kamarádův otec byl právě zaneprázdněn.

Čekali jsme v předsíni a slyšeli jsme, jak i pan inženýr dává během trestu kamarádovi ponaučení. Překvapilo mne, jak se podobala těm, která jsem už předtím vyslechl doma. Chvilími to vypadalo, jako by to pan inženýr od našeho otce opsal.

Když byl pan inženýr s prací hotov, pozval nás dál a vrátil otci zlaté hodinky a otec mu předal zlaté autíčko.

Po výměně zboží prohlásil pan inženýr, že přihodit se může ledacos, ale pokud jde o trest, jde mu hlavně o princip.

Otec s ním zcela souhlasil.

Když jsme odcházeli, sdělil pan inženýr ještě na chodbě otci, že svého syna vyplatil podélně i příčně, čímž je prý trest rovnoměrnější.

Otec řekl, že je to zajímavá metoda a že si ji zapamatuje pro příště.

O několik let později jsem dostal k Vánocům hodinky.

Kamarád dostal tenkrát – úplnou náhodou – stejný dárek.

Vzpomněli jsme si na autíčko, ale protože jsme si nemuseli už nic měnit, porovnali jsme si alespoň čas.

SKÁČEME

Jednoho letního odpoledne, před dvaceti lety, vykřikl náhle otec v tramvaji. Učinil tak velice náhle, naprosto znenadání a k všeobecnému překvapení ostatních cestujících. Nebyl jsem tolik překvapen tím, že otec vykřikl, i když to nedělal často. Překvapil mne však obsah otcova výkřiku, protože křičel: „Skáčeme!“ Netušil jsem ani dost dobře, koho měl na mysli, i když mi bylo jasné, že jednou ze skákajících osob byl bezpochyby on sám. Ukázalo se, že jsem se nemýlil, protože hned poté, co vykřikl, popadl oba velké, těžké kufrы, odrazil se od rychle jedoucí tramvaje a vyletěl do vzduchu. Nejprve maličkou stoupal, používaje velkých kufrů jako křídel k plachtění, pak se náhle zastavil a začal prudce padat k zemi.

Bylo to tak rychlé a neočekávané, že mám dodnes dojem, že se to odehrálo v několika vteřinách. Podle povrchu ulice, vydlážděné kamennými kostkami, a podle výrazu otcova obličeje jsem soudil, že dopad nebyl zrovna nejměkčí. Jeden kufr dopadl kus dál, druhý zůstal ležet nablízku. Avšak klobouk, který otci při letu spadl z hlavy, se kutálel až na kraj ulice. Nějaký muž se ho snažil chytit a způsobil tak nebyvalý zmatek mezi vozy, kterým už tak vzhledem k otcově poloze a k poloze jeho zavazadel, nezbývalo příliš místa k provozu.

V tu chvíli otec zakřičel znovu. „Skákej!“ volal, nevšímaje si zvědavců, kteří se shromažďovali na chodníku i na plošinách tramvaje. Mezitím už tramvaj vjížděla zvolna do zatáčky,

opačným směrem, než kterým bylo nádraží, kam jsme se původně vydali, a v tu chvíli jsem konečně pochopil, oč otcí vlastně šlo. Otec mezitím znovu volal, abych skákal, a když viděl, že se stále nemám k činu, volal za odjíždějící tramvají: „Mám blběho syna!“

Nějaká paní otcí pohrozila a křičela na něj, že je pěkný hrubec. Také v tramvaji se o mne pasažéři živě zajímali. Někáká starší paní ke mně přišla a tázala se, zda to dělá tatínek vždycky. Řekl jsem jí, že se taková věc stala opravdu poprvé, a ona se na mne chvíli zkoumavě dívala a pak řekla: „No jen jestli...“

Ale to už naštěstí tramvaj zastavovala a já se honem hnál zpátky k tomu místu, kde otec vyskočil. Když jsem tam doběhl, byl už otec na chodníku a kolem stála spousta lidí. Někáká paní na mne ukazovala a pořád říkala: „To je ten kluk!“

„Který?“ ptal se někdo.

„Co nevyskočil.“

„Neshodil toho pána on?“

„Kdo?“

„Ten kluk!“

Jiný muž vysvětloval někomu, že jsem chtěl skočit z tramvaje a že otec vypadl při pokusu zabránit mi v tom.

Rychle jsme se s otcem vzdálili a šli jsme na nádraží, kde jsme si sedli kupodivu do správného vlaku a to nám navrátilo dobrou náladu, takže se otec dal dokonce do zpěvu. Od té doby jsem však otce vždycky pozoroval a číhal jsem, zda zase náhodou nevykřikne, až zjistí, že jedeme jinou tramvají, než jsme měli jet.

Když se dnes, po letech, na otcův skok dívám ryze se sportovního hlediska, musím uznat, že šlo o skvělý výkon, protože ty kufry vážily dobrých padesát kilo.

OTEC V AKCI

„Vstávej!“ probudil mne otec jednoho dne časně zrána.

Byl už v kabátě a na hlavě měl klobouk. Cestou do pokoje mi stručně a poněkud zmateně cosi vysvětloval. Zaslechl jsem jen nejasně slova „naložit“ a „rychle“. Když jsem, dosud rozespalý, dorazil do pokoje, zastihl jsem ho u starého rádia.

Ukázal na přístroj a řekl: „Ber ho!“

Vzal jsem velké rádio a následoval jsem ho. Protože jsme šli z bytu ven, domníval jsem se, že nesu rádio do sklepa, kam se ho rozhodl zřejmě uložit. Nebylo tomu tak. Když jsem se trochu probral a viděl jsem, že otec míří ven z domu, zeptal jsem se ho, co se děje. Jeho odpověď mi moc nepomohla.

„Kupředu!“

Na ulici stál taxík. Jakmile nás řidič uviděl, vyběhl z auta a bleskově otevřel dvířka vozu. Byl tak rychlý, že mne napadlo, že už někdy něco s otcem vezl.

Otec ukázal na zadní sedadlo vozu: „Nastup!“

Poslechl jsem a položil rádio na sedadlo vedle sebe.

„Přidržuj ho v zatačkách,“ velel otec, který už seděl vedle řidiče.

Ačkoli jsem ho dobře znal a věděl jsem, že mívá občas nepředvídané nápady a nemá rád takzvané „zbytečné“ a „dlouhé“ řeči, kladl jsem si cestou otázku, jaké dobrodružství mne tentokrát čeká.

Po dvaceti minutách rychlé jízdy městem, které jsem zahlédl jen matně, dosud ospalýma očima, jsme zastavili na Václavském náměstí.

„Za mnou!“ zvolal otec, když spěchal do obchodu s elektrickými přístroji.

Popadl jsem rádio a šel za ním.

Uvnitř byla už řada zákazníků.

Sotva jsme vešli, všichni se na mne zadívali. Nechápal jsem, proč si mne tak prohlížejí. Naše rádio se nijak nelišilo od těch, která byla vystavena všude na pultech obchodu. Pravda, bylo sice starší, ale na první pohled nedělalo dojem, že by patřilo zrovna do muzea.

Pak jsem si povšiml, že zraky všech návštěvníků obchodu směřují někam k zemi, a podíval jsem se na sebe.

V tu chvíli jsem užasl.

Byl jsem jen v pyžamu a v bačkorách.

Zatímco jsem si uvědomoval, co se stalo, a cítil jsem, jak je mi i v lehkém nočním oblečení náhle horko, hovořil otec s nějakým technikem. Vysvětloval mu, že rádio šustí, hlavně prý na středních vlnách. Sdělil mu také, že některé stanice lze chytit, jen když se něčím zatřepe. Sám odhadl, že to bude buď uvolněná lampa, nebo něco někde vzadu, a požádal zaměstnance obchodu, aby se na rádio podíval.

Pak se obrátil ke mně a řekl, že věc je vyřešena a že už mohu jet domů.

Pokladní si prohlížela mé bačkory.

„Jsem jen v pyžamu,“ řekl jsem schválně hlasitě, abych dal zákazníkům i personálu obchodu najevo, že jsem příčetný.

Otec se zběžně podíval na mou výstroj a víc se problémem nezabýval.

Když jsme vyšli z obchodu ven, rozhlížel se po taxíku.

Žádný se však neobjevil. Otec se podíval na hodinky, řekl, že velice spěchá, dal mi peníze na tramvaj a šel do práce.

Několik lidí zpomalilo chůzi.

Kdosi mi popřál dobré ráno.

Propadl jsem panice a na okamžik jsem předstíral, že se dívám do výkladní skříně obchodu s příjímáči, abych získal čas a rozmyslel si, co udělám.

Lidé v obchodu na mne však dál zírali, jako by mne viděli poprvé.

Někteří se usmívali.

Uvědomil jsem si, že stojím v pyžamu a bačkorách na nejživějším náměstí města, a že pokud se z toho místa nehnu, budu brzy středem pozornosti. Rozhodl jsem se, že nezbývá, než abych šel na tramvaj.

Na stanici byla spousta lidí. Nikdo z nich nebyl v pyžamu, všichni byli normálně oblečení a užasle si mne prohlíželi.

Snažil jsem se chovat nenápadně, ačkoli jsem věděl, že stát nenápadně v pyžamu na stanici tramvaje je vyloučeno.

Po chvíli čekání jsem začal snít o tom, že vůz bude mít zvláštní kupé. To bude jen pro mne a bude mít zatažené žalony.

Bylo to horečné a nespelnitelné přání, a ačkoli jsem si to uvědomoval, nebyl jsem schopen se ho zbavit. V jednu chvíli jsem zatoužil po tom, aby na stanici přistála helikoptéra, do které bych rychle nastoupil a odletěl domů. Viděl jsem se dokonce uvnitř toho vznášedla. Seděl jsem vedle pilota, ale nikomu na stanici jsem nezamával.

Skutečnost však byla jiná. Když tramvaj konečně přijela, byla plná lidí. Ačkoli jsem se snažil nenápadně nastoupit, všiml si mne řidič a dal se do nevkusného smíchu.

Postavil jsem se na zadní plošinu.

Člověk v pyžamu a bačkorách může jistě ledacos. Může si lehnout do postele, nebo na gauč. Může v pyžamu chodit po bytě, může vyjít na balkón a zase se navrátit nebo může vyjít i na chodbu domu a neztratí při tom sebevědomí, protože všude ta místa jsou prostředím, kde se člověk v pyžamu může někdy objevit.

Ale v okamžiku, kdy takto oblečen pronikne na veřejnost, je ztracen.

Zjistil jsem, že člověk v pyžamu a bačkorách nemůže cestovat nenápadně. Stane se doslova středem zájmu spoluobčanů. I cestující který se o nic nezajímá, projeví okamžitě o takového člověka zájem.

Všichni lidé v tramvaji na mne upřeně hleděli. Někteří, ti slušnější předstírali, že se dívají jinam, ale později jsem je přistihl, že zírají jen na mne. Otrlí nepředstírali nic a nespouštěli ze mne oči.

Vyskytli se i lidé, kteří si mne prohlíželi dopodrobna.

Jezdili očima po mém pyžamu, odshora dolů, jako by nikdy neviděli takové oblečení, a pátrali po nějakém záchytném bodě. Když se nabažili, vrhli pohled na bačkory.

Jeden muž soustředěně počítal pruhy na mém pyžamu.

Jiný raději přešel stanici, na které chtěl vystoupit, jen proto, že nebyl schopen spustit oči z bambulí na mých bačkorách.

Starší dáma, kterou zaujaly mé nohavice tak, že je neustále přeměřovala, se mne zeptala, zda trefím domů.

Jedna paní zašla dokonce tak daleko, že mne ukazovala svému chlapečkovi. Tvrdila dítěti, že takhle oblečený je ten, kdo vstal z postýlky a zapomněl se obléci.

V životě jsem neopouštěl tramvaj tak rychle a ochotně jako tenkrát.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Moje rodina a jiná nedorozumění.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.